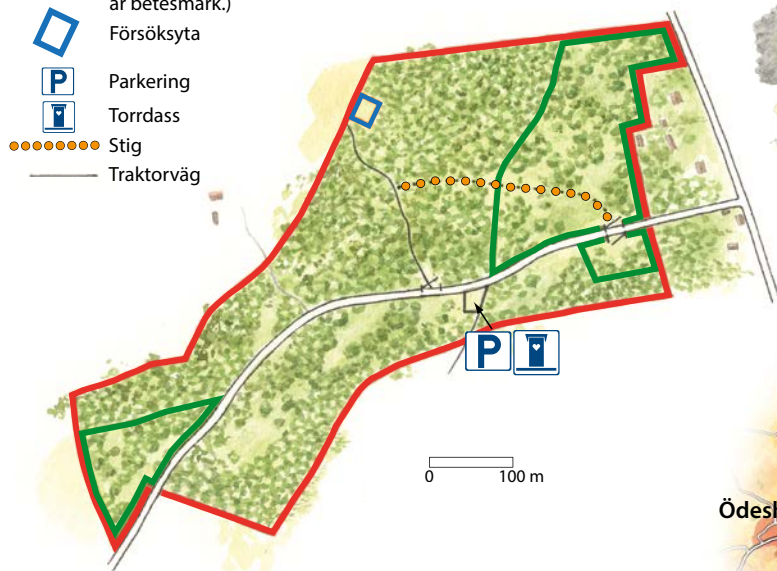

Teckenförklaring

- Reservatsgräns
- Gräns för slåtteräng.
(Resten av reservatet är betesmark.)
- Försöksyta
- Parkering
- Torrpass
- Stig
- Traktörväg

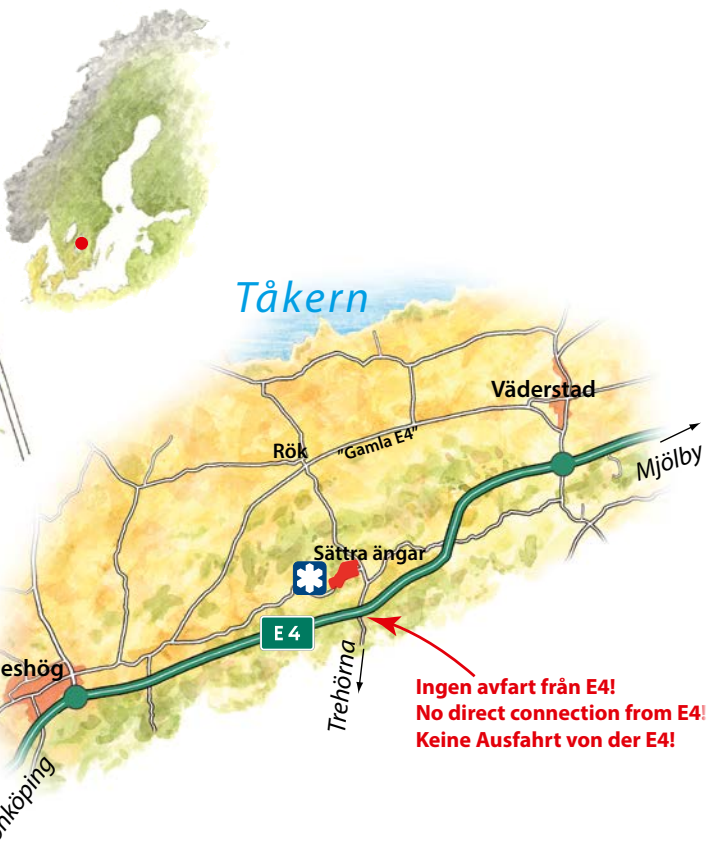
Ängsväxternas framgångsrecept

Ingen växt mår bra av att stympas vid slåttern, men vissa arter klarar det bättre än andra. Ängens växter har olika egenskaper som gör att de klarar sig bra i den speciella miljön.

Svinroten lagrar näring i jordstammar, med vilka den sprider sig vegetativt och kan bilda stora täta bladmattor. Genom att näringsupplagringen sker tidigt under vegetationssäsongen tål den att förlora bladmassan vid slåttern. Gullviva, ormröt och lundstarr är andra arter med tidig näringsupplagring.

En annan vanlig egenskap är att vara lågvuxen eller att ha större delen av bladmassan under snitthöjden. Detta är tydligt hos arter med bladrosett vid marken som slåtterfibbla, ängsvädd och gullviva, men också ett lågvuxet gräs som fårsvingel undgår till stor del lien eller slåtterbalken.

Ettåriga växtarter är få i ängar, eftersom den täta grässvålen lämnar få lediga utrymmen där frön kan gro. Ängsskallror och ögontröstar lyckas dock tack vare att de är halvparasiter. De parasiterar på andra växters rötter och den lilla groddplantan kan därigenom klara sig och växa till trots att all mark redan är upptagen. Den ovanligaste växten som finns i Sättra ängar är finnögontrost. Den växer på ett mindre område i en del av reservatet som betas. Finnögontrosten är klassad som starkt hotad och är därmed en av landets mest sällsynta växter.

Skötsel försök

1973 började Sveriges lantbruksuniversitet att studera effekten av olika skötselåtgärder i Sättra ängar. Syftet är att belysa hur användbara olika skötselmetoder är för att bevara det öppna odlingslandskapet och dess flora. Några av de olika skötselmetoderna som används är: bete, slåtter varje år, slåtter vart tredje år respektive årlig bränning. Fri igenväxning finns också med som jämförelse.

Försöket är unikt genom att det pågått så länge. Du kan själv se resultatet om du följer stigen till försöksytan i norr delen av reservatet.

Skogsklöver
(*Trifolium medium*)

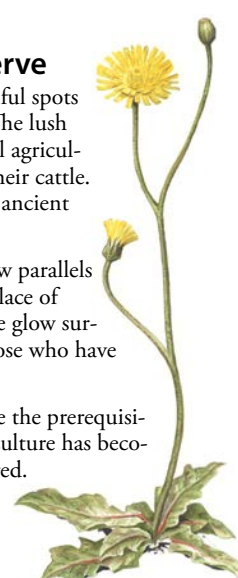

Sättra Ängar Nature Reserve

Sättra ängar is one of the most beautiful spots for a visit to the countryside of Östergötland. The lush meadow is remnant from the days of traditional agriculture when for centuries farmers made hay for their cattle. Traditionally built wooden fences reinforce the ancient characteristics.

The profusion of flowers on the meadow has few parallels in the Swedish countryside. What was once a place of hard labour has today got something of a divine glow surrounding it, which is easy to understand for those who have visited the meadow during early summer.

Annual haymaking and the lack of fertilizers are the prerequisites for biological diversity of meadows. As agriculture has become modernised meadows have nearly disappeared. Several of the vascular plants, insects and fungi have therefore become rare. However, at Sättra the profusion of flowers remains!

Slätterfibbla
(*Hypochaeris maculata*)

Naturschutzgebiet Sättra Ängar

Sättra Ängar gehört zu den schönsten Ausflugszielen in der Natur Östergötlands. Die Laub-Wiese ist ein Rest des älteren Anbaugebiets, wo die Bauern seit Jahrhunderten das Heu für ihr Vieh geerntet haben. Die traditionellen Holzzäune verstärken den altertümlichen Charakter.

Die Blumenvielfalt dieser Wiese wird in der schwedischen Natur kaum übertroffen. Was einst der Platz harter Arbeit war, hat heute einen paradisiischen Schimmer über sich. Das versteht jeder, der die Wiese im Frühsommer besucht.

Das jährliche Absensen und das Ausbleiben von Düngung sind die wichtigsten Faktoren der großen biologischen Vielfalt von Wiesen. Durch die Modernisierung der Landwirtschaft sind die Wiesen zum Großteil verschwunden. Deshalb sind viele der Insekten, Pilze und Gefäßpflanzen der Wiesen heute selten geworden. In Sättra Ängar ist uns die Blumenpracht jedoch immer noch erhalten geblieben!

Padda (*Bufo bufo*)

Länsstyrelsen
Östergötland
581 86 Linköping
Tel: 013-19 60 00

Ödeshögs
kommun
599 80 Ödeshög
Tel: 0144-350 00

Foldern har delfinansierats av
EU, regionala fonden

Naturresevat avsätts för att bevara och värda värdefull natur och för att trygga tillgången på mark för friluftsliv. Föreskrifter finns anslagna vid reservaten - var mån om att följa dem. Skötsel och information bekostas huvudsakligen med statsbidrag. Naturresevatet Sättra ängar förvaltas av Länsstyrelsen Östergötland. Reservatet ingår i Natura 2000, EU:s nätverk av värdefull natur.

Produktion: Länsstyrelsen Östergötland
Text och layout: Jan Måreby /Nardus - Ekologisk konsult
Teckningar: Niklas Johansson Tryck: Elanders
Första upplagan 1999. Reviderad 2013.

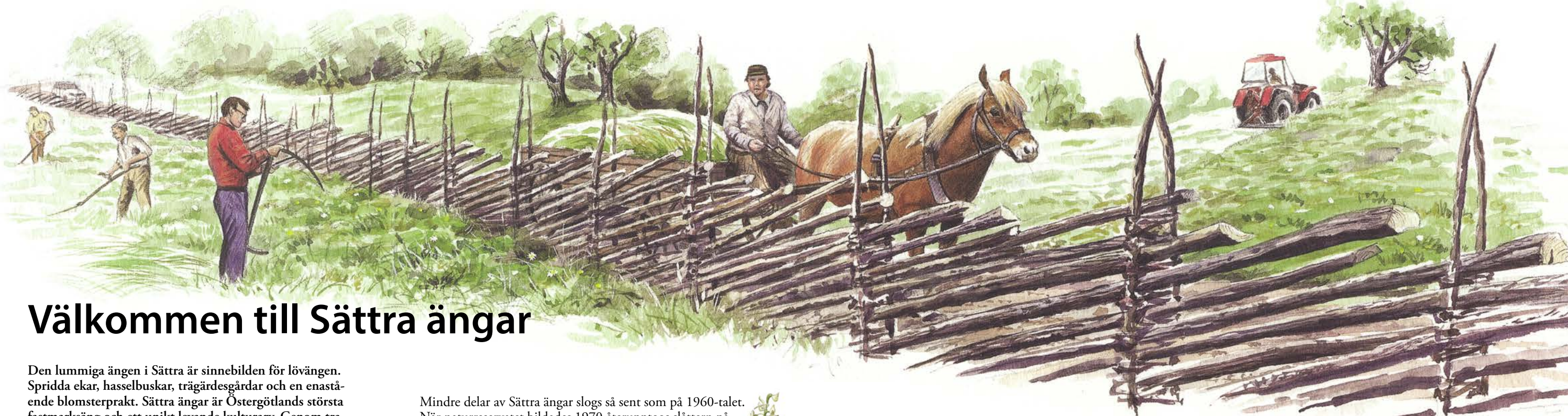
Länsstyrelsen
Ödeshögs kommun

Sättra ängar

Naturresevat i Östergötlands län

Välkommen till Sättra ängar

Den lummiga ängen i Sättra är sinnebild för lövängen. Spridda ekar, hasselbuskar, trögärdesgårdar och en enastående blomsterprakt. Sättra ängar är Östergötlands största fastmarksäng och ett unikt levande kulturarv. Genom traditionell ängsskötsel bevaras inte bara en ålderdomlig landskapsbild utan också en flora som är hårt trängd i dagens produktionslandskap.

Arbete och avkoppling

Det är lätt att förstå det paradisiska skimmer som omger lövängen, omskriven av naturskildrare sedan Linnés dagar. På plats i gröngräset kan det vara svårt att se ängen som något annat än en underbar plats för avkoppling och botaniserande. Här har dock flutit floder av svett under heta sommark dagar.

Hur vädret var under slåttern 1938 är det nog ingen som minns. Då slogs hela ängen för sista gången. För tio slätterkarlar med liar och fem räfserskor, tog det tre dagar. Före dem hade åtskilliga generationer slagit gräs på denna äng. Kartor från 1600- och 1700-talet visar att hela det nuvarande naturreservatet på knappt 20 hektar brukades som ängsmark. Då hette den "Kongz Hulteängen" efter torpet Kungshult söder om reservatet.

Mindre delar av Sättra ängar slogs så sent som på 1960-talet. När naturreservatet bildades 1970 återupptogs slåttern på delar av den forna ängen.

Grunden för jordbruket

En äng är naturlig gräsmark som brukas genom slätter. Med naturlig menas i det här fallet att marken inte plöjts, gödslats eller dikats. Ängen var under närmare 2000 år basen för jordbruket. Här gällde det att skörda gräs och löv som vinterfoder åt kreaturen för att hålla dessa vid liv över vintern. Ett mödosamt arbete som tog en stor del av sommaren.

"Äng är åkers moder" är ett träffande och ofta citerat talesätt, som beskriver jordbruket från järnåldern till långt in på 1800-talet. När djuren stod stallade under vintern kunde man ta tillvara gödseln, vilket var en förutsättning för att kunna gödsla åkermarken. Hade gården mycket ängsmark kunde den föda fler kreatur, vilket i sin tur gav mer gödsel och möjlighet att odla större åkerareal. Gödseln var en bristvara och till att göda ängarna räckte den inte.

Under 1800-talet skedde stora förbättringar inom jordbruket, bland annat av jordbearbetningen och genom införandet av växtföljder. Ängarnas höproduktion ersattes av

vallodling på åkermark. Åkermarken utökades på ängarnas bekostnad. Ängar som inte plöjdes upp till åker blev i stället oftast betesmark.

Traditionell ängsskötsel är en förutsättning för den artrika och särpräglade ängsfloran. Under vårens fagning rensas ängen från kvistar och oförmultnade löv, vilket gynnar gräsväxten och underlättar slåttern. På sensommaren sker slåttern, idag med hjälp av traktorburen och manuell slätterbalk. Ett par veckor efter slåttern släpps kreaturen in på efterbete. Eftersom buskar och träd hela tiden växer och breder ut sig, är det nödvändigt att röja i ängen med jämna mellanrum.

Idag bedrivs slätter i en fjärdedel av reservatet vilket gör detta till länets största fastmarksäng, överträffad i storlek bara av några större strandängar. Det säger något om hur lite som finns kvar av jordbrukets en gång viktigaste markslag. De delar av reservatet som inte brukas genom slätter, används som betesmark.

Växter och djur i ängen

Ängen är en av de artrikaste naturtyper vi har, inte minst om man ser till antalet kärlväxter per kvadratmeter. I en äng kan det röra sig om så många som 40-50 arter! Ängsfloran är mest utpräglad och artrik i solöppna delar. Svinrot är en karaktärsart som dominerar i stora delar av ängen. Även ängskallra är mycket vanlig liksom prästkrage, gökärt, skogsklöver, sommarfibbla, slätterfibbla, jungfrulin och darrgräs.

Artrikedomen är ett resultat av att ljuset i stor utsträckning når marken och av slåtterns drastiska påverkan på vegetationen. Slåttern har en långsiktig utarmande verkan på markens näringsinnehåll. Genom ängshöet förs näringsämnen bort från ängen varje år. Ingen enskild art är tillräckligt konkurrenskraftig under dessa förhållanden, för att kunna dominera vegetationen. I stället ges en mångfald av arter möjlighet att samexistera.

Ängens växter är mat för många insekter. En del äter av bladen, medan andra söker pollen och nektar i blommorna. Olika växtarter har ofta flera insektsarter knutna till sig. Dagfjärilar, vildbin och humlor visar sig tacksamt men det krävs ett näringsriktigt granskande för att den verkliga mångfalden ska uppenbaras. Även många svampar, framförallt arter av vaxskivlingar och jordtungor, är knutna till magra betes- och slättermarker.

Grönvit nattviol
(*Platanthera chlorantha*)